



การลดระดับความสำคัญการส่งผู้แทนร่วมประชุมของสหรัฐฯ ก่อให้เกิดความกังวลสำหรับอาเซียน
เรียบเรียงและวิเคราะห์โดย พ.ท. อัครชัย หนูนภักดิ์

สถาบัน The Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS) ซึ่งเป็น Think Tank ของสิงคโปร์ ได้อธิบายถึง “การลดระดับความสำคัญการส่งผู้แทนร่วมประชุมของสหรัฐฯ ก่อให้เกิดความกังวลสำหรับอาเซียน” สรุปได้ดังนี้

เป็นครั้งแรกนับตั้งแต่สหรัฐฯ เข้าร่วม “การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS)” เมื่อปี 2554 ที่สหรัฐฯ จะไม่ส่ง เจ้าหน้าที่รัฐระดับประธานาธิบดี หรือรัฐมนตรีเข้าร่วมการประชุม EAS ครั้งที่ 14 ในวันที่ 4 พ.ย.62 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย ซึ่งขัดกับธรรมเนียมปฏิบัตินับตั้งแต่เริ่มการประชุม EAS เมื่อปี 2548 เป็นต้นมา ซึ่งประเทศที่เข้าร่วมจะส่ง เจ้าหน้าที่รัฐ ในระดับไม่ต่ำกว่า รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมประชุม ถ้อยแถลงจาก “ทำเนียบขาว” เมื่อวันที่ 29 ต.ค.62 กล่าวว่าสหรัฐฯ จะส่งนาย Robert O’Brien ที่เพิ่งได้รับการแต่งตั้งในตำแหน่ง “ที่ปรึกษาความมั่นคงแห่งชาติ” เข้าร่วมการประชุม EAS และ US-ASEAN Summit ได้สร้างความผิดหวังให้กับ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของอาเซียนหลายคนถึงทำที่เห็นทาง และไม่สนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียน ตลอดสองปีที่ผ่านมา การส่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเข้าร่วมประชุม ในมุมหนึ่ง อาจหมายถึงการให้ความสำคัญต่ออาเซียนของประธานาธิบดีทรัมป์ จึงสิ่งที่ปรึกษาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเปรียบเสมือนราชทูตพิเศษ (Special Envoy) หรือผู้แทนส่วนตัว ประธานาธิบดีสหรัฐฯ เข้าร่วมการประชุม แต่อาจมองได้ว่าเป็นความพยายามในการเพิ่มบทบาท และความสำคัญให้กับตำแหน่งดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกอาเซียน อาจเข้าใจเจตนาของสหรัฐฯ ต่างออกไป ทั้งในด้านธรรมเนียมปฏิบัติ และโดยเฉพาะมุมมองของ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของอาเซียนหลายคน ที่มองว่าเป็นการดูแลมากกว่าการให้ความสำคัญของอาเซียนที่มีต่อนโยบายด้านการต่างประเทศของ สหรัฐฯ ซึ่งที่ผ่านมา ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ไม่เคยมานั่งประชุม EAS นับตั้งแต่ปี 2560 มีเพียงการเข้าร่วมรับประทานอาหารกลางวันอย่างเป็นทางการ ในการประชุม EAS ครั้งที่ 12 ที่ กรุงมะนิลา

แม้ว่า นาย O’Brien จะเป็นที่เคารพในแวดวงด้านการต่างประเทศ และตุลาการของสหรัฐฯ แต่กลับไม่เป็นที่คุ้นเคยในอาเซียน ระยะเวลาไม่ถึงสองเดือนในตำแหน่ง “ที่ปรึกษาความมั่นคงแห่งชาติ” ได้สร้างข้อสงสัยถึงความสามารถของเขาว่าเขาจะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม ในการประชุม EAS ในครั้งนี้ได้หรือไม่ การตัดสินใจของสหรัฐฯ ในครั้งนี้ยังเป็นการแสดงออกในเชิง “เสียดสี (Jibes)” ถึงบทบาทของ EAS ที่ต้องการสร้างรูปแบบที่นุ่มนวลกว่าการใช้ “การทูตโดยฝ่ายทหาร

(Defense Diplomacy)” ทั้งยังแสดงถึงมุมมองการให้ความสำคัญต่ออาเซียนของสหรัฐฯ ว่าเป็นเพียง เวทีแห่งการพูดจา (Lip Service) เท่านั้น นอกจากนี้ ความจริงที่ว่า นาย O’Brien ไม่ได้ที่เป็นสมาชิกรัฐสภาแต่กลับถูกแต่งตั้งให้เป็น หัวหน้าคณะเข้าร่วมประชุม EAS ในครั้งนี้ แทนที่จะเป็น นาย Wilbur Ross รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และสมาชิกรัฐสภา ได้สะท้อนถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการค้าและการลงทุนตามยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของ สหรัฐฯ ซึ่งผู้นำอาเซียน อาจไม่ทันไตร่ตรองถึงการกระทำเช่นนี้ การที่สหรัฐฯ แต่งตั้ง หัวหน้าคณะเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว และการไม่เข้าร่วมการประชุมของประธานาธิบดีสหรัฐฯ เป็นการลดทอนความเชื่อมั่นของประเทศที่เข้าร่วมประชุม EAS และถือว่าเป็นการลดระดับความสำคัญการส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุม ซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายถึงการลดระดับความสำคัญ ของ EAS และการประชุมที่มีอาเซียนเป็นแกนนำในอนาคต เป็นการบ่อนทำลายจุดประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของอาเซียน ที่มุ่งหวังให้การประชุม EAS เป็นเวทีประจำปีสำหรับแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นเร่งด่วนทางยุทธศาสตร์และเสริมสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาค สำหรับประเทศคู่เจรจาอาเซียนทั้ง 8 ประเทศ EAS เป็นเพียงการประชุมหารือในประเด็นเกี่ยวกับเอเชีย ต่างจากอาเซียนที่กลับขยายการมีส่วนร่วมทั้งภูมิภาคและพหุภาคีกับประเทศคู่เจรจา ผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นตลอดทั้งปี ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งในการบ่อนทำลาย “ความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Centrality)” เสียเอง

SEAS สรุปว่า ผู้นำอาเซียน ควรตระหนักถึง “ระดับการ แสดงออกทางการทูต” เป็นเหมือนตัวชี้วัดถึงการให้ความสนใจและความต้องการมีส่วนร่วมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งยังใช้ สำหรับการประเมินถึงธรรมาชาติ และการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วน ในอนาคตกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งรวมถึงสหรัฐฯ

สำหรับประเทศไทย ในฐานะการเป็นประธานอาเซียนควรแสดง บทบาทนำในการสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างรูปแบบ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นหลังจากการประชุมที่มีอาเซียนเป็นแกนนำ ที่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนโดยคำนึงถึงการมีผลประโยชน์ และความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะ เป็นสิ่งยืนยันให้กับทั้งประเทศสมาชิกอาเซียน และคู่เจรจา ถึงความ จำเป็นของการใช้ประโยชน์จาก “ความเป็นแกนกลางของอาเซียน” ในการสร้างสันติสุข และความผาสุกให้เกิดขึ้นกับภูมิภาค สำหรับ กองทัพไทย ควรสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและ ควรให้ความสำคัญในการค้นหาโลก รูปแบบ วิธีการปฏิบัติที่เป็น รูปธรรม ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียน ตลอดจนพิจารณาข้อคิดเห็นจากเครือข่ายหน่วยงานคลังสมองด้าน ความมั่นคงของอาเซียน เพื่อนำมาปรับปรุง หรือสร้างกลไก รูปแบบ และวิธีการปฏิบัติด้านความมั่นคงของอาเซียน ให้เหมาะสมในปัจจุบัน และรองรับกับอนาคต

